

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാഭേശികായ നമഃ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ ഉദ്ധവഗീതാസു
॥ ചതുർദശോധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാഭേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ ചതുർദശോധ്യായഃ ॥

ശ്രീഭഗവാനുവാച

യോ വിദ്യാശ്രുതസമ്പന്ന ആത്മവാൻ നാനുമാനികഃ |
മായാമാത്രമിദമുജ്ഞാത്യാ ഇതാനം ച മയി സംന്യസേത് || 14.1 ||

ഇതാനിനസ്ത്വഹമേവേഷുഃ സ്വാർഥോ ഹേതുശ്ച സമ്മതഃ |
സ്വർഗശ്ചൈവാപവർഗശ്ച നാൻയോർഥോ മദൃതേ പ്രിയഃ || 14.2 ||

ഇതാനവിഇതാനസംസിദ്ധാഃ പദം ശ്രേഷ്ഠം വിദുർമമ |
ഇതാനീ പ്രിയതമോഽതോ മേ ഇതാനേനാസൗ ബിഭർതി മാം || 14.3 ||

തപസ്തീർഥം ജപോ ദാനം പവിത്രാണീതരാണി ച |
നാലം കുർവന്തി താം സിദ്ധിം യാ ഇതാനകലയാ കൃതാ || 14.4 ||

തസ്മാജ്ഞാനേന സഹിതം ഇതാത്യാ സ്വാത്മാനമുദ്ധവ |
ഇതാനവിഇതാനസമ്പന്നോ ഭജ മാം ഭക്തിഭാവിതഃ || 14.5 ||

ഇതാനവിഇതാനയജ്ഞേന മാമിഷ്ട്വ്വിത്മാനമാത്മനി |
സർവയജ്ഞപതിം മാം വൈ സംസിദ്ധിം മൂനയോഗമൻ || 14.6 ||

ത്വയുദ്ധവാശ്രയതി യസ്ത്വിവിധോ വികാരോ
മായാന്തരാപ്തതി നാദ്യപവർഗയോർയത് |
ജൻമാദയോസ്യ യദമീ തവ തസ്യ കിം സ്യു -
രാദ്യന്തയോർയദസത്ത്വോസ്തി തദേവ മധ്യേ || 14.7 ||

ശ്രീഉദ്ധവ ഉവാച

ഇതാനം വിശുദ്ധം വിപുലം യഥൈതദ്

വൈരാഗ്യവിജ്ഞാനയുതം പുരാണം |
 ആഖ്യാഹി വിശ്വേശ്വര വിശ്വമൂർതേ
 ത്വദ്ഭക്തിയോഗം ച മഹദ്വിമുഗ്ധം || 14.8 ||

താപത്രയേണാഭിഹതസ്യ ഘോരേ
 സംതപ്യമാനസ്യ ഭവാധ്യനീശ |
 പശ്യാമി നാൻയച്ഛരണം തവാംഘ്രി -
 ദ്വന്ദ്വാതപത്രാദമൃതാഭിവർഷാത് || 14.9 ||

ദഷ്ടം ജനം സമ്പതിതം ബിലേന്ദ്രിൻ
 കാലാഹിനാ ക്ഷുദ്രസുഖോരുതർഷം |
 സമുദ്ധരൈരനം കൃപയാപ്തവർഗൈ -
 ര്വചോഭിരാസിഞ്ച മഹാനുഭാവ || 14.10 ||

ശ്രീഭഗവാനുവാച
 ഇത്ഥമേതത് പുരാ രാജാ ഭീഷ്മം ധർമ്മഭൂതാം വരം |
 അജാതശത്രുഃ പപ്രച്ഛ സർവേഷാം നോന്യനുശൃണ്വതാം || 14.11 ||

നിവൃത്തേ ഭാരതേ യുദ്ധേ സുഹൃന്നിധനവിഹ്വലഃ |
 ശ്രുത്വാ ധർമാൻ ബഹുൻ പശ്ചാൻമോക്ഷധർമാനപൃച്ഛത || 14.12 ||

താനഹം ത്വേദിയാസ്യാമി ദേവവ്രതമവാച്ഛൂതാൻ |
 ഇജ്ഞാനവൈരാഗ്യവിജ്ഞാന ശ്രദ്ധാഭക്ത്യുപബൃംഹിതാൻ || 14.13 ||

നവൈകാദശ പഞ്ച ത്രീൻ ഭാവാൻ ഭൂതേഷു യേന വൈ |
 ഈക്ഷേതാമൈകമപ്യേഷു തജ്ജ്ഞാനം മമ നിശ്ചിതം || 14.14 ||

ഏതദേവ ഹി വിജ്ഞാനം ന തമൈകേന യേന യത് |
 സ്ഥിത്യുത്പത്ത്യപയാൻ പശ്യേദ് ഭാവാനാം ത്രിഗുണാത്മനാം || 14.15 ||

ആദാവന്തേ ച മധ്യേ ച സുജ്യാത് സുജ്യം യദൻവിയാത് |
പുനസ്തത്പ്രതിസക്രാമേ യച്ഛിഷ്യേത തദേവ സത് || 14.16 ||

ശ്രുതിഃ പ്രത്യക്ഷമൈതിഹ്യമനുമാനം ചതുഷ്ടയം |
പ്രമാണേഷ്യനവസ്ഥാനാദ് വികൽപാത് സ വിരജ്യതേ || 14.17 ||

കർമണാം പരിണാമിത്യാദാവിരിഞ്ചാദമംഗലം |
വിപശ്ചിന്നശ്വരം പശ്യേദദൃഷ്ടമപി ദൃഷ്ടവത് || 14.18 ||

ഭക്തിയോഗഃ പുരൈവോക്തഃ പ്രിയമാണായ ത്യേനഘ |
പുനശ്ച കഥയിഷ്യാമി മദ്ഭക്തേഃ കാരണം പരം || 14.19 ||

ശ്രദ്ധാമൃതകമായാം മേ ശശ്വൻമദനുകീർത്തനം |
പരിനിഷ്ഠാ ച പൂജായാം സ്തുതിഭിഃ സ്തവനം മമ || 14.20 ||

ആദരഃ പരിചർയായാം സർവാംഗൈരഭിവന്ദനം |
മദ്ഭക്തപൂജാഭ്യധികാ സർവഭൂതേഷു മൻമതിഃ || 14.21 ||

മദർഥേഷ്വംഗചേഷ്ടാ ച വചസാ മദ്ഗുണേരണം |
മയൂർപണം ച മനസഃ സർവകാമവിവർജ്ജനം || 14.22 ||

മദർഥേർത്ഥപരിത്യാഗോ ഭോഗസ്യ ച സുഖസ്യ ച |
ഇഷ്ടം ദത്തം ഹുതം ജപ്തം മദർഥം യദ് വ്രതം തപഃ || 14.23 ||

ഏവം ധർമൈർമനുഷ്യാണാമുദ്ധവാത്മനിവേദിനാം |
മയി സഞ്ജായതേ ഭക്തിഃ കോന്യോർമോദ്യോസ്യാവശിഷ്യതേ || 14.24 ||

യദാത്മൻയർപിതം ചിത്തം ശാന്തം സത്തത്യാപബ്ധംഹിതം |
ധർമം ഇത്താനം സ വൈരാഗ്യമൈശ്വര്യം ചാഭിപദ്യതേ || 14.25 ||

യദർപിതം തദ്വികൽപേ ഇന്ദ്രിയൈഃ പരിധാവതി |
രജസ്യലം ചാസന്നിഷ്ടം ചിത്തം വിദ്ധി വിപർയയം || 14.26 ||

ധർമോ മദ്ഭക്തികൃത് പ്രോക്തോ ഇതാനം ചൈകാത്മ്യദർശനം |
ഗുണേഷ്യസംഗോ വൈരാഗ്യമൈശ്വര്യം ചാണിമാദയഃ || 14.27 ||

ശ്രീഉദ്ധവ ഉവാച

യമഃ കതിവിധഃ പ്രോക്തോ നിയമോ വാരികർശന |
കഃ ശമഃ കോ ദമഃ കൃഷ്ണ കാ തിതിക്ഷാ ധൃതിഃ പ്രഭോ || 14.28 ||

കിം ദാനം കിം തപഃ ശൗർയം കിം സത്യമൃതമുച്യതേ |
കസ്ത്യാഗഃ കിം ധനം ചേഷ്ടം കോ യജ്ഞഃ കാ ച ദക്ഷിണാ || 14.29 ||

പുംസഃ കിംസിദ് ബലം ശ്രീമൻ ദഗോ ലാഭശ്ച കേശവ |
കാ വിദ്യാ ഹ്രീഃ പരാ കാ ശ്രീഃ കിം സുഖം ദുഃഖമേവ ച || 14.30 ||

കഃ പണ്ഡിതഃ കശ്ച മുർഖഃ കഃ പന്ഥാ ഉത്പഥശ്ച കഃ |
കഃ സ്വർഗോ നരകഃ കഃ സ്വിത് കോ ബന്ധുരുത കിം ഗൃഹം || 14.31 ||

ക ആവൃഃ കോ ദരിദ്രോ വാ കൃപണഃ കഃ ക ഇൗശ്വരഃ |
ഏതാൻ പ്രശ്നാൻ മമ ബ്രൂഹി വിപരിതാംശ്ച സത്പതേ || 14.32 ||

ശ്രീഭഗവാനുവാച

അഹിംസാ സത്യമസ്തേയമസംഗോ ഹീരസഞ്ചയഃ |
ആസ്തിക്യം ബ്രഹ്മചര്യം ച മൗനം സ്വൈര്യം ക്ഷമാദയം || 14.33 ||

ശൗചം ജപസ്തപോ ഹോമഃ ശ്രദ്ധാസ്തിമ്യം മദർചനം |
തീർത്ഥാടനം പരാർഥേഹാ തുഷ്ടിരാചാര്യസേവനം || 14.34 ||

ഏതേ യമാഃ സനിയമാ ഉദയോർദ്വാദശ സ്യുതാഃ |
പുംസാമുപാസിതാസ്താത യമാകാമം ദുഹന്തി ഹി || 14.35 ||

ശമോ മന്നിഷ്ഠതാ ബുദ്ധേർദമ ഇന്ദ്രിയസംയമഃ |
തിതിക്ഷാ ദുഃഖസമ്മർഷോ ജിഹ്വാപസ്ഥജയോ ധൃതിഃ || 14.36 ||

ദണ്ഡന്യാസഃ പരം ദാനം കാമത്യാഗസ്തപഃ സ്മൃതം |
സ്വഭാവവിജയഃ ശൗർയം സത്യം ച സമദർശനം || 14.37 ||

ഋതം ച സുനൃതാ വാണീ കവിഭിഃ പരികീർത്തിതാ |
കർമസ്വസംഗമഃ ശൗചം ത്യാഗഃ സംന്യാസ ഉച്യതേ || 14.38 ||

ധർമ ഇഷ്ടം ധനം നൃണാം യജ്ഞോഽഹം ദഗവത്തമഃ |
ദക്ഷിണാ ഇതാനസന്ദേശഃ പ്രാണായാമഃ പരം ബലം || 14.39 ||

ദഗോ മ ഐശ്വരോ ഭാവോ ലാഭോ മദ്ഭക്തിരുത്തമഃ |
വിദ്യാജ്ഞനി ഭിദാബായോ ജുഗുപ്സാ ഹീരകർമസു || 14.40 ||

ശ്രീർഗുണാ നൈരപേക്ഷ്യാഭ്യാഃ സുഖം ദുഃഖസുഖാത്യയഃ |
ദുഃഖം കാമസുഖാപേക്ഷാ പണ്ഡിതോ ബന്ധമോക്ഷവിത് || 14.41 ||

മൂർഖോ ദേഹാഭ്യഹംബുദ്ധിഃ പന്ഥാ മന്നിഗമഃ സ്മൃതഃ |
ഉത്പഥശ്ചിത്തവിക്ഷേപഃ സ്വർഗഃ സത്ത്വഗുണോദയഃ || 14.42 ||

നരകസ്തമ ഉന്നാഹോ ബന്ധുർഗുരുരഹം സഖേ |
ഗൃഹം ശരീരം മാനുഷ്യം ഗുണാഭ്യോ ഹ്യാഭ്യ ഉച്യതേ || 14.43 ||

ദരിദ്രോ യസ്ത്വസന്തുഷ്ടഃ കൃപണോ യോജ്ജിതേന്ദ്രിയഃ |
ഗുണേഷ്യസകൃതധീരീശോ ഗുണസംഗോ വിപര്യയഃ || 14.44 ||

ഏത ഉദ്ധവ തേ പ്രശ്നാഃ സർവേ സാധു നിരൂപിതാഃ |
കിം വർണിതേന ബഹുനാ ലക്ഷണം ഗുണദോഷയോഃ |
ഗുണദോഷദ്യശീർദോഷോ ഗുണസ്തൂഭയവർജിതഃ || 14.45 ||

|| ഇതി ഉദ്ധവഗീതാസു ചതുർദശോധ്യായഃ സമാപ്തഃ ||